

Sylwia Żmijewska-Kwiręg
"Szkoła ucząca się", Centrum Edukacji Obywatelskiej

Artykuł został opracowany po lekturze książki Kate Jones pt. "Five Formative Assessment Strategies in Action", John Catt Educational Limited 2021. Przykłady dobrych praktyk pochodzą z FB programu "Szkoła ucząca się" (#mniejocen), a także z powyższej publikacji Kate Jones.

Jak pięć strategii oceniania kształtującego pomaga tworzyć warunki sprzyjające uczeniu się uczniów i uczennic?

Wprowadzenie

Naszym nadrzędnym celem jako nauczycieli jest zapewnienie, aby nasi uczniowie stawali się **pewnymi siebie ludźmi**, którzy rozwijają się przez całe życie, także po opuszczeniu klasy.

W czasie szkolnej edukacji możemy wzmocnić ich w tym, by skuteczniej **planowali, monitorowali i oceniali własny rozwój**.

Istotne jest budowanie w nich **motywacji i nastawienia do nauki** poprzez tworzenie takiego środowiska uczenia się, które łączy **wsparcie i wyzwania**, znajomość **celu**, do którego zmierzamy oraz pomocną **informację zwrotną** odnoszącą się do pracy i wysiłku ucznia.

Naprzeciw tym potrzebom wychodzi **ocenianie kształtujące**, które nauczyciele wykorzystują do wspierania swoich uczniów i uczennic w osiąganiu postępów edukacyjnych. **OK może też służyć szerszym celom rozwojowym każdego dziecka i każdego dorosłego.**

Co to jest ocenianie kształtujące?

SZKOŁA
UCZĄCA SIĘ

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Dylan William i Paul Black zdefiniowali w 1998 roku **ocenianie kształtujące** jako "wszystkie działania nauczycieli i/lub ich uczniów, które dostarczają dowodów uczenia się i informacji, pozwalających na modyfikację działań związanych z nauczaniem i uczeniem się, w które są zaangażowani".

Dziś ocenianie kształtujące rozumiemy też jako **szereg strategii**, które nauczyciele mogą systematycznie wykorzystywać do wspierania swoich uczniów i uczennic w osiągnięciu postępów.

Od 2015 mówimy w programie "Szkoła ucząca się" (za Dylanem Williamem) o **pięciu kluczowych strategiach**, które wzmacniają skuteczne wdrażanie oceniania kształtującego do praktyki nauczyciela i uczenia się uczniów. Są to:

- Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.
- Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.
- Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.
- Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności.
- Wspieranie uczniów w stawaniu się autorami własnego procesu uczenia się.

Rola ucznia, nauczyciela i rówieśników w uczeniu się wspieranym przez ocenianie kształtujące

Ocenianie kształtujące **pomaga tak nauczycielowi, jak i uczniowi zrozumieć, czego należy się nauczyć i jak można to osiągnąć**. W trakcie uczenia się **wspiera rozpoznawanie postępów uczniów**, a także **podkreśla luki w ich wiedzy i zrozumieniu**.

Daje nauczycielowi **wgląd w to, jakie informacje zwrotne można przekazać, aby pomóc uczniom dalej posuwać się do przodu**.

Strategie oceniania kształtującego obejmują trzy ważne aspekty:

- **Dokąd** idzie uczeń/uczennica?
- **Gdzie** jest teraz uczeń?
- **Jak** się tam dostać?

Powiązane są też z uczestnikami środowiska uczenia się:

- samym **uczniem**,
- jego **rówieśnikami**,
- **nauczycielem**.

DOKĄD IDZIE UCZEŃ/UCZENNICA?		GDZIE JEST TERAZ UCZEŃ?	JAK SIĘ TAM DOSTAĆ?
NAUCZYCIEL	Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.	Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.	Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.
RÓWIEŚNIK/CY		Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności.	Wspieranie uczniów w stawianiu się autorami własnego procesu uczenia się.
UCZEŃ			

Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu - pierwsza strategia -

Zanim dowiemy się, czego uczą się nasi uczniowie, zanim będziemy mogli udzielać informacji zwrotnych, zanim będziemy mogli zaangażować naszych uczniów jako zasoby dla siebie nawzajem i jako właścicieli ich własnej nauki, musimy jasno określić, dokąd zmierzamy.

Wykorzystujemy cele uczenia się, aby opisać rzeczy, których chcemy, aby nasi uczniowie się nauczyli, a kryteria sukcesu, aby opisać kryteria, których używamy, by ocenić, czy zajęcia edukacyjne, w które zaangażowaliśmy naszych uczniów, zakończyły się sukcesem.

D. William, S. Leahy, *Embedding Formative Assessment: Practical Techniques for k-12 Classrooms*, West Palm Beach, 2015

DOKĄD IDZIE UCZEŃ/UCZENNICA?		GDZIE JEST TERAZ UCZEŃ?	JAK SIĘ TAM DOSTAĆ?
NAUCZYCIEL	Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.	Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.	Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.
RÓWIEŚNIK/CY		Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności.	Wspieranie uczniów w stawianiu się autorami własnego procesu uczenia się.
UCZEŃ			

Cele uczenia się i kryteria sukcesu odgrywają zasadniczą rolę w procesie uczenia się uczniów. Jeśli są integralną częścią planowania nauczania, a potem - planowania i prowadzenia lekcji to pomagają uczniom zrozumieć, czego będą się uczyć i jak mogą robić postępy, a nauczycielowi - zdobywać wiedzę o tym, jakiego wsparcia uczniowie jeszcze potrzebują.

Praca z celami i kryteriami sukcesu jest strategią wyłącznie wtedy, jeśli działania są prowadzone z uczniami regularnie oraz obejmują:

- uświadamianie im celów i kryteriów,
- wykorzystanie celów i kryteriów do monitorowania postępów,
- podsumowanie stopnia osiągnięcia celów, szczególnie wartościowe w postaci autorefleksji.

Choć wiemy, jaką wartość mają cele i kryteria, to wciąż trudno jest je skutecznie osadzić w lekcji i w całym procesie uczenia się. Popęlamy błędy, które zniechęcają nas do wdrażania ich w codzienną praktykę. Dzieje się tak, ponieważ:

- Koncentrujemy się na lekcji, a nie na całym procesie uczenia się.
- Cele uczenia się skupiają się na czynnościach i zadaniach.
- Unikamy w nich wyzwań i trudności.
- Nie używamy jasnego i zrozumiałego języka uczenia się.
- Służą nam do pomiaru naszej nauczycielskiej efektywności, nie pracy i wysiłku ucznia.
- Postrzegamy pracę z celami i kryteriami jako nieskuteczne “marnowanie lekcji”.

Wszystkie te negatywne aspekty można jednak łatwo skorygować lub im zapobiegać.

DOBRE PRAKTYKI

JAK PRACOWAĆ Z CELAMI?

- ▶ wybierzcie 1-2 cele edukacyjne,
- ▶ sformułujcie je krótko, konkretnie i zrozumiale dla uczniów,
- ▶ zapiszcie je w widocznym miejscu w klasie,
- ▶ rozpocznijcie zajęcia od zapoznania uczniów i uczennic z celami lekcji.

Ważne, aby sprawdzić, czy sformułowane cele lekcji są zrozumiałe dla naszych uczniów i uczennic. Możecie to zrobić poprzez: poproszenie chętnego ucznia/uczennicy o parafrazę; poproszenie, by uczniowie w parach opowiedzieli sobie jak zrozumieli cel; poproszenie, by poziom zrozumienia celów lekcji uczniowie i uczennice określili za pomocą kciuków (do góry, na środku, w dół) bądź świateł (zielony, żółty, czerwony).

Pod koniec lekcji warto sprawdzić, czy cele zostały osiągnięte. Możecie:

- ▶ odczytać cel lekcji i zapytać uczniów, kto uważa, że go zrealizował
- ▶ przygotować dla uczniów krótkie zadanie podsumowujące w dowolnej formie
- ▶ poprosić, aby uczniowie sformułowali dla siebie wzajemnie zadania, których rozwiązania świadczyć będą o realizacji celów.

OK ZESZYT

Jedną z praktyk angażującą uczniów i uczennice jest OK zeszyt. Jest w nim wiele miejsca na cele i kryteria sukcesu, które pokazują uczniowi, czego i w jaki sposób mają się nauczyć, są też pomocnymi wskazówkami w wykonywaniu zadań edukacyjnych proponowanym uczniom do realizacji. W OK zeszytach znajduje się przestrzeń na własne notatki uczniowskie, refleksję (tak ważną dla świadomego uczenia się) i informację zwrotną do efektów uczniowskich prac.

Więcej o OK zeszytach przeczytaj w [artykule Agnieszki Wendy](#), nauczycielki języka polskiego.

Pytanie kluczowe / BIG QUESTION (przykład z publikacji K. Jones)

Pytanie, często nazywane **pytaniem kluczowym**, musi być zainspirowane celem edukacyjnym. ▶
Powinno być też **jasne, konkretne i odpowiednio trudne**.

Pytanie kluczowe jest “zahaczką” do lekcji lub serii lekcji. Jego użycie zachęca uczniów do zbadania problemu, sięgnięcia do konkretnej wiedzy związanej z tematem. Jeśli jest użyte efektywnie doprowadza do korelacji wiedzy, którą uczniowie muszą zdobyć z wiedzą bazową i ułatwia osadzenie się nowej wiedzy przedmiotowej. Na przykład, stawiając ambitne pytanie kluczowe “Jakie znaczenie miała propaganda w dojściu Hitlera do władzy?”, wykorzystujemy wiedzę, którą uczniowie już posiadają i prezentujemy nowy materiał, rozbijając go na mniejsze części i wspierając prezentację przykładami. Upewniamy się też, że uczniowie rozumieją terminologię/język zawarty w pytaniu, w tym przypadku, to rozumienie nazistowskiej propagandy. Głównym celem jest końcowe zrozumienie tematu.

▶ Tabela poniżej przedstawia cztery “pytania kluczowe” poruszane w jednym semestrze.

Jakie były cele “Wielkiej Trójki” w Traktacie wersalskim?	Jakie były kluczowe wojskowe pojęcia w Traktacie wersalskim?
Jakie były ekonomiczne efekty Traktatu wersalskiego w Niemczech?	Jak Traktat wersalski pomógł Hitlerowi dojść do władzy?

Niektóre pytania kluczowe mogą obejmować więcej niż jedną lekcję. Niektóre lekcje ich nie potrzebują.

Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą - druga strategia -

Uczniowie nie zawsze uczą się tego, czego uczymy. Dlatego poznanie tego, co już wiedzą, jest niezbędne do dobrego nauczania.

Odkrycie tego, co wiedzą uczniowie, jest trudne z dwóch głównych powodów. Po pierwsze, w wielu tematach należy szukać dowodów. Nie możemy zajrzeć do mózgu ucznia i zobaczyć, dlaczego na przykład ma trudności ze zrozumieniem tekstów. Musimy szukać informacji. Nawet w przypadku tak zwanych przedmiotów praktycznych ustalenie, co jest nie tak, wymaga specjalistycznej wiedzy.

Wierzymy, że najlepszym sposobem, aby dowiedzieć się, co myślą uczniowie, jest rozmowa z nimi.

D. William, S. Leahy, *Embedding Formative Assessment: Practical Techniques for k-12 Classrooms*, West Palm Beach, 2015

DOKĄD IDZIE UCZEŃ/UCZENNICA?		GDZIE JEST TERAZ UCZEŃ?	JAK SIĘ TAM DOSTAĆ?
NAUCZYCIEL	Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.	Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.	Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.
RÓWIEŚNIK/CY		Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności.	Wspieranie uczniów w stawianiu się autorami własnego procesu uczenia się.
UCZEŃ			

- Bez śledzenia postępów uczniów w uczeniu się trudno planować, modyfikować i efektywnie realizować szkolną edukację.
- Zarówno nauczyciele, jak i uczniowie mogą być aktywnymi uczestnikami procesu pozyskiwania informacji o tym, czy i jak przebiega proces uczenia się.

- Rolą nauczyciela jest zapewnienie optymalnych warunków pozyskiwania informacji o stanie wiedzy uczniów oraz organizowanie miejsca i czasu przeznaczonego na zbieranie dowodów uczenia się w czasie każdej lekcji.
- Rolą uczniów jest podejmowanie autorefleksji i dzielenie się z nauczycielami spostrzeżeniami na temat osobistych sukcesów i trudności, a także metod, technik i form pracy wykorzystanych podczas lekcji.
- Sednem nauczania i uczenia się jest ustalenie, czego nasi uczniowie nauczyli się i co mogą, a czego nie mogą jeszcze zrobić.

Wbrew powszechnym głosom ta strategia nie skupia się wyłącznie na zadawaniu pytań. Bardzo ważne jest też kwestionowanie, umożliwianie prowadzenia dyskusji i wymiany opinii, formułowanie zadań lub zapraszanie do ich tworzenia samych uczniów!

DOBRE PRAKTYKI

PYTANIA

Ocenianie kształtujące w centrum zainteresowania stawia ucznia i sprawia, by to on był autorem własnego procesu uczenia się. Uczy się ten, kto pyta. Jak zatem zachęcić uczniów do zadawania pytań? Poniżej prezentujemy dwie proste metody.

▶ “100 pytań do...” - to aktywność, która zaprasza uczniów do wymyślenia jak największej ilości pytań wokół wybranego tematu. Jeśli zaczynasz z uczniami i uczennicami pracę z pytaniami (bądź pracujesz z uczniami w młodszych klasach), zacznijcie od spisania pytań o przedmiot (np. krzesło), który uczniowie widzą, którego mogą dotknąć. Jeśli jesteście wprawni w stawianiu pytań, twórzcie je wokół realizowanego zagadnienia. W tej aktywności bądź inicjatorem i uważnym obserwatorem - nie cenzuruj, nie pospieszaj tych, którym to zadanie nie przychodzi z łatwością.

▶ “Gwiazda” - poproś uczniów i uczennice o wybranie dwóch, trzech najbardziej - według nich - interesujących pytań z puli, które powstały wokół wybranego zagadnienia i oznaczenie ich gwiazdą. To dla Ciebie doskonała okazja do tego, by niczym pod lupą przyjrzeć się temu, co jest dla nich najciekawsze.

Te dwie nieskomplikowane aktywności zachęcają uczniów do samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na pytania, które wybrali, do określenia zasobów, jakimi dysponują i źródeł, z których chcą korzystać. Dzięki nim uczennice i uczniowie biorą odpowiedzialność za proces uczenia się.

PRACA WZORCOWA

Jako nauczyciele i nauczycielki sprawdzamy i dokonujemy oceny całego mnóstwa zadań, aktywności, ćwiczeń, sprawdzianów, kartkówek i prac naszych uczniów i uczennic. Z uwagą i refleksją pochylamy się nad tymi, które wymagają poprawy. A jak dużo czasu poświęcamy tym pracom, sprawdzianom czy zadaniom, które są idealnie wykonane? Czy oprócz docenienia ich autora bądź autorki, wykorzystujemy edukacyjnie takie okazje?

Praca wzorcowa to technika, która wykorzystuje potencjał bezbłędnie wykonanych prac uczniowskich do tego, by stać się materiałem, na którego bazie – we współpracy z uczniami – stworzymy kryteria sukcesu do określonego rodzaju aktywności.

Jak ją wykorzystać w praktyce nauczycielskiej?

▶ Pokaż pracę wzorcową uczniom i uczennicom. Jeśli prowadzisz lekcje zdalnie, taką pracę możesz wyświetlić jako zdjęcie (udostępniając ekran), wstawić jej zdjęcie do prezentacji, rozesać ją przed zajęciami uczniom i uczennicom lub zamieścić ją na GoogleDysku i udostępnić link do niej.

▶ Poproś uczniów i uczennice, by porozmawiali w parach, dlaczego ta praca jest tzw. „pracą wzorcową”. W edukacji zdalnej możesz podzielić klasę na pary, korzystając z dostępności funkcji platformy, na której pracujesz. Jeśli to niemożliwe, poproś, by uczniowie z danej pary wymienili się spostrzeżeniami np. na tablicy Jamboard bądź w tradycyjnym dokumencie umieszczonym w GoogleDocs.

▶ Zbierz wszystkie spostrzeżenia uczniów i uczennic. Przyjrzyjcie się tym kryteriom, które powtarzają się najczęściej. Porozmawiajcie o tym, czy uczniowie i uczennice chcieliby coś jeszcze dodać. Uwspólniając to, co jest dla was najważniejsze, wypracujecie kryteria sukcesu do zadania czy aktywności.

Tak modelując dyskusję i pracę wokół kryteriów sukcesu, uczysz swoich uczniów i uczennice formułować je samodzielnie. Kolejnym razem cały ten proces możesz oddać w ich ręce.

Ustalając z uczniami i uczennicami kryteria sukcesu do zadania, aktywności, działu, sprawdzianu czy kartkówki, zawierasz z nimi uczciwą umowę, w której gwarantujesz, tworząc poczucie bezpieczeństwa, że będziesz zwracał uwagę bądź oceniał tylko te elementy, na które się umówiliście.

Barbara Rakicka, nauczycielka w [Społeczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Noblistów Polskich STO w Szczecinie](#), tak napisała o kryteriach sukcesu: "Chcemy, by młodzież była odpowiedzialna, mądra, systematyczna, konsekwentna, więc wymagajmy tego również od siebie. Jeżeli uzgodnimy lub podamy konkretne kryteria sukcesu, to powinniśmy się tego trzymać. Miałam już takie przypadki, że podałam kryteria sukcesu do sprawdzianu i z rozpędu lub nieuwagi podałam zadanie, **którego nie powinno być. Uczennica zwróciła mi uwagę, a ja anulowałam zadanie i po sprawie.**"

SPRAWNOŚCIOWY OK

Metoda sprawnościowy OK jest zaczerpnięta z harcerstwa, w której nauczyciel określa sprawności (np. dodawanie ułamków i wykorzystywanie działania na ułamkach w rozwiązywaniu zadań z treścią) do zdobycia przez uczniów w danym okresie. Uczniowie mogą przystępować do osiągnięcia każdej sprawności kilka razy, aż osiągną pożądany skutek. Powinni też wiedzieć, że sprawności mają być dla nich pomocą w uczeniu się, a nie dodatkowym obowiązkiem.

▶ Metoda ta wymaga od nauczyciela określenia konkretnej listy sprawności i tworzenia uczniom przestrzeni do ich zdobywania. Nauczyciele danego przedmiotu mogą nie tylko wspólnie określić sprawności na dany poziom, ale także sposoby ich zdobywania. Sprawdza się w szkole na każdym przedmiocie i na każdym poziomie edukacyjnym.

▶ Ten sposób wspomaga także strategię oceniania kształtującego, która mówi o tym, że uczniowie stają się autorami procesu własnego uczenia się. Regularna praca ze sprawnościowym OK uczy samodzielności i odpowiedzialności za własną naukę.

Joanna Sułek, nauczycielka matematyki w Szkole Podstawowej nr 3 w Mińsku Mazowieckim, sprawnościowy OK stosuje w swojej pracy z ósmoklasistami: "Zdobywanie matematycznych sprawności jest dobrowolne. Formuła pozwala na realizowanie powtórek do egzaminu ósmoklasisty w sposób przyjazny uczniowi. Tu nie ma przegranych, są tylko zwycięzcy - zdobywcy kolejnych sprawności. Uczeń, który w dowolnym czasie wykona w aplikacji Learning Apps zadania do danej sprawności otrzymuje pieczętkę informacyjną do zeszytu. Ten moment jest powodem do radości i świętowania. Pod koniec semestru stawiam jedną ocenę za całość pracy, w dużym stopniu biorąc pod uwagę zaangażowanie dziecka."

Zachęcanie uczniów do KSZTAŁTOWANIA ich wypowiedzi ustnych / SHAPE (przykład z książki K. Jones)

Strategia ta zachęca uczniów, aby rozwijali swoje wypowiedzi i wchodzili w szczegóły. Warto tylko pamiętać, że będziemy mieć takich uczniów, którzy wejdą w tego typu zadania naturalnie i takich którym będzie trudno - szczególnie uczniom ze specjalnymi potrzebami, dla których np. problemem jest utrzymanie kontaktu wzrokowego. Strategia ta obejmuje następujące zasady:

- ▶ **ZDANIE.** Mów pełnym zdaniem.
- ▶ **RĘKA Z DALA OD UST.** Bądź pewny swojej wypowiedzi.
- ▶ **ARTYKUŁOWANIE.** Nie mruż i nie wahaj się.
- ▶ **PREZENTACJA.** Zadbaj o głośną i jasną wypowiedź, którą słyszą wszyscy w klasie.
- ▶ **KONTAKT WZROKOWY.** Próbuj utrzymać kontakt wzrokowy z nauczycielem i/ub rówieśnikami.

ZIMNE WYWOŁYWANIE / COLD CALLING (przykład z książki K. Jones)

Jest to metoda typu “bez podnoszenia rąk”, którą nauczyciel może stosować regularnie u siebie na lekcjach. Uczniowie w klasie będą wiedzieli, że w każdym momencie mogą być poproszeni o udzielenie odpowiedzi. Ta metoda powoduje, że uczniowie są przygotowani do działania/brania udziału podczas lekcji. Zapewnia ona, iż uczniowie bardziej uważają na lekcji jako, że cały czas są aktywnie zaangażowani w klasową dyskusję.

Poniżej znajdują się proste wskazówki na zastosowanie “zimnego wywoływania” w klasie:

- ▶ **Używaj imion uczniów.** Bezpośrednio się do zwracaj z pytaniem - po imieniu.
- ▶ **Zadawaj inne/kolejne pytania.** Żeby utrzymać uwagę uczniów przez całą lekcję zadawaj kolejne pytania i o odpowiedź proś nie tylko “nie zapytanych”, ale również tych, którzy już odpowiadali.
- ▶ **Bądź pozytywny.** Powinna dawać możliwość do szczerego pochwalenia, zachęcenia uczniów do dalszej pracy lub nawet zainteresowania się jakimś tematem. Można na przykład powiedzieć: “Bardzo mnie interesuje, co masz do powiedzenia na ten temat.”
- ▶ **Poczekaj.** Pamiętaj, aby po zadaniu pytania odczekać chwilę i dać uczniom “czas na myślenie”.
- ▶ **Niech będzie normą.** Spraw aby “zimne wywoływanie” stało się normą i rutyną u Ciebie w klasie / w szkole.
- ▶ **Obserwuj innych (używających tej metody).** Bardzo pomocnym może być obserwowanie innych używających “zimnego wywoływania”.
- ▶ **Poproś o informację zwrotną (chodzi o użycie “zimnego wywoływania”).** Kolejną użyteczną praktyką jest poproszenie obserwatora naszej lekcji o informację zwrotną na temat naszego “zimnego wywoływania”.
- ▶ **Bądź konkretny i zadawaj jasne i odpowiednio trudne pytania.** Tak samo jak z celami lekcji, wszystkie zadane pytania powinny być przejrzyste, konkretne i na odpowiednim poziomie trudności.

**Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny
postęp**
- trzecia strategia -

Kiedy uzyskujemy dowody na to, czego faktycznie nauczyli się nasi uczniowie, często dowiadujemy się, że nie tego chcieliśmy, aby się nauczyli; dlatego musimy przekazać informację zwrotną, aby uczniowie mogli wrócić na właściwe tory.

Jedyną rzeczą, która ma znaczenie w przypadku informacji zwrotnej, jest reakcja odbiorcy. Otóż to. Informacja zwrotna – bez względu na to, jak dobrze została przygotowana – na którą uczeń nie reaguje, jest stratą czasu.

D. William, S. Leahy, *Embedding Formative Assessment: Practical Techniques for k-12 Classrooms*, West Palm Beach, 2015

DOKĄD IDZIE UCZEŃ/UCZENNICA?		GDZIE JEST TERAZ UCZEŃ?	JAK SIĘ TAM DOSTAĆ?
NAUCZYCIEL	Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.	Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.	Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.
RÓWIEŚNIK/CY		Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności.	Wspieranie uczniów w stawaniu się autorami własnego procesu uczenia się.
UCZEŃ			

Szkolne postępy uczniów oceniane są głównie za pomocą stopni, które pokazują na skali stan wiedzy w porównaniu z wymaganiami. Oceny **nie dają jednak informacji o potrzebach edukacyjnych ucznia ani wskazówek rozwojowych, np. nie zawierają wyjaśnień dotyczących rodzaju i istoty popełnianych błędów, instrukcji dotyczących ich korekty, rekomendacji jak dalej się uczyć.** Inaczej jest w przypadku edukacyjnej informacji zwrotnej.

Uczniowie codziennie otrzymują w szkole informacje zwrotne w różnych formach, w zależności od przedmiotu lub tego, czego dotyczą.

Musimy bardzo dokładnie przemyśleć informacje zwrotne, które przekazujemy naszym uczniom, aby pomóc im iść naprzód:

- Czy informacje zwrotne są bardziej skuteczne natychmiast po czy z opóźnieniem?
- Czy opinia powinna być konkretna czy ogólna?
- Co jest bardziej efektywne – ustna czy pisemna informacja zwrotna?
- Jak często powinniśmy przekazywać informacje zwrotne uczniom?

William i Leahy (2015, s. 107) stwierdzają, że ostatecznie „**srowadza się do prostej prawdy, że najskuteczniejsza informacja zwrotna to tylko informacja zwrotna, którą nasi uczniowie faktycznie wykorzystają w poprawie własnego uczenia się**”. To powinno być naszym celem przy każdej przekazanej informacji zwrotnej.

Dlatego głównym pytaniem, które powinniśmy rozważyć, jeśli chodzi o informacje zwrotne, jest: „**Jak mogę zapewnić, że moi uczniowie odpowiedzą i będą działać zgodnie z otrzymanymi informacjami zwrotnymi?**”.

Co zatem jest kluczowe w pracy z informacją zwrotną?

- **Zaufanie.** Dobrze poznaj swoich uczniów i zbuduj ich zaufanie, ponieważ pomoże to w otrzymywaniu i reagowaniu na Twoją IZ.
- **Uważaj na zebrane dowody uczenia się.** Ważne jest, by uczenie było oparte na dowodach podejście do nauczania i uczenia się, ale niezbędne są krytyczne soczewki i świadomość naszego kontekstu i uczniów.
- **Zbuduj zdolności swoich uczniów do wykorzystania informacji zwrotnej.** Tylko wtedy uczniowie będą mogli wykorzystać informacje zwrotne, które otrzymają.
- **Modeluj pracę z informacją zwrotną.** Należy to wyraźnie pokazać uczniom, w przeciwnym razie mogą po prostu przeczytać informację zwrotną i nie działać zgodnie z nią, lub, co gorsza, mogą nawet nie zaangażować się w otrzymaną informację zwrotną.
- **Informacja zwrotna powinna być nastawiona na rozwój.** Dawanie jej i otrzymywanie może być bardzo emocjonalne i osobiste. Nastawienie na rozwój może wspierać

pozytywne nastawienie, jeśli chodzi o przyjmowanie i przyjmowanie przez uczniów informacji zwrotnych w celu poprawy.

- **Powiązanie informacji zwrotnej z postępami ucznia.** Pomóż uczniom dostrzec związek między informacją zwrotną a ich postępami.
- **Informacje zwrotne na rzecz ambitnych celów.** Pomóż swoim uczniom opracować odpowiednie, ale ambitne cele edukacyjne. Informacje zwrotne, które przekazujemy, muszą być realistyczne, ale także powinny stanowić wyzwanie dla uczniów.

DOBRE PRAKTYKI

TABELA OCENIAJĄCA

"Tabelę oceniającą wykorzystuję, sprawdzając wypowiedzi argumentacyjne. Kluczowe jest to, aby uczniowie zostali na wstępie zapoznani z kryteriami, które zostały ujęte w tabelach ocen oraz odpowiadającymi im wartościami punktowymi. W przypadku oceniania rozprawek problemowych stosuję następujące kryteria:

▶ stanowisko wyrażone w postaci tezy ▶ trzy argumenty i funkcjonalne przykłady ▶ obecność co najmniej dwóch kontekstów interpretacyjnych ▶ poprawność rzeczowa ▶ funkcjonalna segmentacja pracy ▶ spójność wywodu; ▶ dbałość o poprawność stylistyczną wypowiedzi ▶ język pracy ▶ ortografia i interpunkcja.

Dzięki tabeli oceniającej uczniowie są w stanie szybko zorientować się, gdzie popełnili błędy oraz uzyskać ode mnie bieżącą informację zwrotną, w jaki sposób można poprawić pracę, aby uzyskać maksymalną ilość punktów w określonych kategoriach.

Jakiś czas temu zrezygnowałem z opisowych notatek, które zawsze formułowałem (wraz z oceną wyrażoną stopniem) pod uczniowską realizacją tematu. Zauważyłem, że po oddaniu rozprawek uczniowie skupiali się przede wszystkim na analizie wystawionych przeze mnie w klasie ocen, pomijając jednocześnie opisowe notatki.

Aktualnie ten proces wygląda następująco: ocena kształtująca rozprawek z wykorzystaniem tabeli oceniającej, ustna informacja zwrotna do poszczególnych prac (komentarz do punktacji), poprawa prac przez uczniów w oparciu o wskazówki udzielone przez nauczyciela, ponowne sprawdzenie prac i wystawienie ocen sumujących."

Łukasz Tupacz, nauczyciel języka polskiego w Zespole Szkół Architektoniczno-Budowlanych im. Stanisława Noakowskiego w Warszawie, asystent Całościowego rozwoju szkół w programie "Szkoła ucząca się" (a wcześniej lider szkolny w trakcie udziału szkoły w działaniu).

Pięć sposobów dawania efektywnej informacji zwrotnej wywołującej "działanie zwrotne" (przykład z książki K. Jones)

Ten model został stworzony przez Toma Sherringtona w 2017 r. i składa się z 5 strategii, które mogą być wprowadzone i wykorzystywane w klasie, żeby zachęcić naszych uczniów do działania w odpowiedzi na informację zwrotną.

▶ **Przeredaguj lub przerób.** Ważne jest, aby uczniowie podczas przeredagowywania nie skupiali się tylko na skopiowaniu pracy ponownie i zaprezentowaniu jej w bardziej schludny sposób. Musi pojawić się jasna wskazówka skupiająca się na przeredagowaniu. Druga wersja powinna być inną i lepszą wersją tego samego zadania stworzoną w oparciu o informację zwrotną.

▶ **Przećwicz lub powtórz.** Sherrington zwraca uwagę, iż każdy muzyk wie, że dzięki informacji zwrotnej udzielanej po lekcji gry na instrumencie będzie więcej ćwiczyć i skupić się na czymś szczególnym: jakaś skala, części utworu, ćwiczenia na palce, umiejętność przedstawienia utworu, za każdym razem zwracać uwagę na jakiś szczególny element żeby utwór brzmiał płynniej." My też możemy, sprawić aby nasi uczniowie z takim samym nastawieniem spojrzeli na każdy aspekt ich własnego procesu uczenia się.

▶ **Ponownie odwiedź i zareaguj.** Musimy stale upewniać się, że nasi uczniowie reagują na naszą informację zwrotną. Możemy ich zachęcić do ponownego odpowiedzenia np. na dane pytanie (lub podobne).

▶ **Ponownie się naucz i przetestuj.** Ustalamy pewien zakresu wiedzy i proponujemy ćwiczenia w przywoływaniu. Pomaga w identyfikacji braków w wiedzy uczniów. Jednakże, ma ona moc tylko wtedy gdy uczniowie podejmą jakieś działania żeby te braki uzupełnić.

▶ **Poszukaj i notuj.** To inaczej "poszukaj bardziej", ale warto sprecyzować, co jeszcze mogą przeczytać uczniowie lub gdzie mogą szukać więcej informacji na dany temat.

Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności - czwarta strategia -

Zaangażowanie uczniów w ocenę pracy rówieśników to nie tylko narzędzie oszczędzające pracę dla nauczycieli. Właściwie zaimplementowany może znacznie zwiększyć osiągnięcia uczniów, zarówno tych, którzy otrzymują pomoc od swoich rówieśników, jak i tych, którzy pomagają.

Warto zauważyć, że istnieją dwa dość różne cele, które ludzie wyrażają w zakresie uczenia się opartego na współpracy i współpracy. Po pierwsze, ponieważ dorośli są zobowiązani do

współpracy w swojej pracy i społeczności, szkoły powinny przygotowywać młodych ludzi do pracy w ten sposób. Po drugie, wspólna praca uczniów może zapewnić lepsze uczenie się danego przedmiotu, niż byłoby to możliwe, gdyby uczniowie pracowali indywidualnie lub rywalizowali z rówieśnikami.

Skuteczne uczenie się oparte na współpracy wymaga obecności dwóch elementów. Po pierwsze, muszą istnieć cele grupowe, aby uczniowie pracowali w grupie. Po drugie, musi istnieć indywidualna odpowiedzialność, aby poszczególni studenci nie mogli dać się ponieść pracy innych.

D. William, S. Leahy, *Embedding Formative Assessment: Practical Techniques for k-12 Classrooms*, West Palm Beach, 2015

DOKĄD IDZIE UCZEŃ/UCZENNICA?		GDZIE JEST TERAZ UCZEŃ?	JAK SIĘ TAM DOSTAĆ?
NAUCZYCIEL	Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.	Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.	Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.
RÓWIEŚNIK/CY		Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności.	Wspieranie uczniów w stawianiu się autorami własnego procesu uczenia się.
UCZEŃ			

W procesie uczenia się **zasobami edukacyjnymi mogą być wszelkie dostępne źródła wiedzy** zgromadzone w postaci materialnej i wirtualnej oraz **całe środowisko**, w którym się uczymy.

Ważnym źródłem wiedzy są nauczyciele, którzy chętnie dzielą się nią z uczniami, natomiast często niedocenianym źródłem wiedzy są uczniowie.

U podstaw tej strategii leży założenie, że **uczenie się jest procesem społecznym** i zachodzi w interakcjach między ludźmi. Istnieje też przekonanie, że **najlepiej uczymy się ucząc innych**. Właśnie wyjaśnianie komuś wiedzy sprawia, że sami ją lepiej rozumiemy, a umiejętność wyjaśnienia teorii prostymi słowami jest dowodem na jej rozumienie.

Kiedy uczniowie uczą się we współpracy?

- **poszukiwanie w parach odpowiedzi** na zadane pytanie, wyjaśnianie poleceń, dociekanie na czym polega błąd, tłumaczenie i wykonanie zadań, układanie pytań i zadań a nawet pisanie kartkówki lub sprawdzianu bez stopni,
- **praca w grupach** nad zadaniem, problemem, tworzenie gier dydaktycznych, realizacja zespołowego projektu,
- **grupy eksperckie** (znane także pod nazwami układanka, puzzle, JIGSAW), w których uczniowie najpierw pozyskują “wiedzę ekspercką” i przygotowują się do przekazania jej innym, a następnie dzielą się swoją wiedzą z inną grupą uczniów i korzystają z tego, czego uczą ich koleżanki i koledzy,
- **przekazywanie informacji zwrotnej koleżeńskiej.**

Ten obszar oceniania kształtującego jest prawdopodobnie najbardziej niedoceniany przez nauczycieli. Ta niechęć może być powiązana z problemami z zachowaniem. Wiemy, że kiedy dzieci pracują razem, mogą się rozpraszać lub rozpraszać innych.

Innym powszechnym problemem związanym z pracą grupową jest to, że często jeden lub dwóch uczniów wykonuje pracę za resztę grupy.

Niektórzy uczniowie postrzegają pracę grupową lub współpracę rówieśniczą jako łatwą lub szansę na nadrobienie zaległości z przyjaciółmi w klasie. Jeśli istnieją cele grupowe i indywidualna odpowiedzialność, można uniknąć tych problemów.

DOBRE PRAKTYKI

PRACA W PARACH I MAŁYCH ZESPOŁACH

Praca w parach i małych zespołach to jedna z tych praktyk nauczycielskich, które zwiększają szansę naszych uczniów i uczennic na skuteczne uczenie się. Jest ona okazją do doświadczania umiejętności współpracy, o której tak wiele mówi się w kontekście szkoły - tego, czego powinna nauczyć naszych uczniów i nasze uczennice oraz w jakie kompetencje je wyposażyć. Jest również szansą i jednym z elementów uczenia się we współpracy.

Ocenianie kształtujące zachęca do tego, by: praca w parach i zespołach nie była incydentalna, a

by stanowiła stały element każdej lekcji ▶️ pytania kierowane do uczniów nie były indywidualne, a uczniowie mieli szansę odpowiedzi na nie wypracować w parach/grupach ▶️ pytania zadawane przez nauczyciela były o niskiej stawce (bez ocen, punktów) ▶️ pytania kierowane do uczniów i uczennic były różnorakie: różnego rodzaju, typu, na różnym poziomie ogólności, odwołujące się do wydobycia wiedzy, ale i skłaniające do refleksji, opiniowania, argumentowania, ustalania znaczeń ▶️ uczniowie mieli czas na ustalenie wspólnej odpowiedzi.

Dr Ewa Iwaszko, nauczycielka fizyki w [Szkoła Podstawowa nr 19 w Lublinie](#), mówi tak o swoich doświadczeniach: "Stosowałam pracę w parach na lekcjach fizyki. Wyglądało to tak, że wydrukowałam dla każdej pary kartę z kilkunastoma pytaniami i czterema odpowiedziami, w tym jedną prawidłową. Każda para została wyposażona w zestaw kart A, B, C, D. Ja nastawiałam klepsydrę na nie więcej niż 2 minuty, a uczniowie w parach dyskutowali, która z odpowiedzi jest prawidłowa i na dane hasło wybraną kartę odpowiedzi podnosili do góry. Dodatkowo wiedzieli, że to ja decyduję, kto z pary będzie podawał powód wyboru danej odpowiedzi, co mobilizowało obie osoby do koncentracji. Zaangażowanie uczniów przeszło moje najśmielsze oczekiwania, bo nawet w słabszej klasie całe zadanie zostało wykonane przed końcem lekcji, a niemal wszyscy uczniowie dziwili się, że już dzwonek. Oczywiście po każdym pytaniu chętni zapisywali prawidłowe odpowiedzi w zeszytach.

"ZASTANÓW SIĘ. SPARUJ. PODZIEL SIĘ (przykład z książki K. Jones)

Metoda ta jest bardzo użyteczna, kiedy sprawdzamy zrozumienie danego zagadnienia/lekcji. Dlatego, warto używać tej techniki na każdej lekcji. Dobrze jest sparować uczniów wcześniej.

▶️ Rozpocznij poprzez zadanie pytania do omówienia. Zachęcamy do pauzy i dania uczniom czasu na myślenie przed tym, zanim złączą rozmawiać z partnerami. ▶️ Następnie podaj ramę czasową ile każdy uczeń będzie miał czasu na mówienie. Daj znać kiedy jest czas na zmianę mócejącego. Przed użyciem tej techniki pierwszy raz, warto jest zaprezentować uczniom jak ona działa.

"Zastanów się, sparuj się, podziel się" może być dobrym inicjatorem do "zimnego wywoływania", gdyż uczniowie mieli czas na wypróbowanie swoich odpowiedzi. Jeśli to nauczyciel decyduje kto udzieli odpowiedzi powoduje to, że całą klasa jest skupiona i zaangażowana w proces myślenia. To również da nauczycielowi informację czy klasa jest gotowa pójść naprzód. Uczniowie czują się bezpieczniejsi w swoich odpowiedziach przeciwiczywszy je wcześniej - przed wystąpieniem publicznym.

PRZYWOŁYWANIE W PARZE (przykład z książki K. Jones)

Możesz wytrenować uczniów do wspierania się nawzajem w budowaniu pewności siebie. Używając narzędzi do organizowania wiedzy, uczniowie mogą się nawzajem quizować lub używać szczegółowego dopytywania jako ćwiczeń przywołujących.

▶️ Kiedy uczniowie się nawzajem odpytują, używaj tej samej rutyny co przy "Zastanów się, sparuj się,

podziel się”: sprecyzuj ramy czasowe, zasygnalizuj zmianę, przyglądaj/przysłuchuj się klasie i następnie zastosuj “zimne wywoływanie”.

▶ Jeśli chcesz, aby twoi uczniowie udzielali rozbudowanych odpowiedzi, modeluj/pokaż jak używać pytań szczegółowych odpowiadających na pytania: jak? gdzie? co?

▶ Żeby zyskać jak najwięcej z pytań szczegółowych, daj uczniom zadającym pytania narzędzie, takie jak tematy pytań. Powinieneś sprawdzać precyzyjność poprzez monitorowanie procesu zadawania pytań.

▶ Upewnij się, jeśli jest to konieczne, że uczniowie w swoich parach dostarczają korygującej informacji zwrotnej (odnosząc się do narzędzi i materiałów).

OCENA KOLEŻEŃSKA - MATA PODPOWIEDZI (przykład z książki K. Jones)

Ocena koleżeńska może okazać się dużym wyzwaniem dla uczniów szczególnie jeśli chodzi o informację zwrotną lub komentarz na temat treści.

▶ Bardzo użyteczne i pomocne może być użycie mat, które mogą być wydrukowane i zalaminowane lub po prostu wyświetlone na tablicy. Podpowiedzi zawierają początki zdań i mają na celu nie tylko uporządkowanie i ustrukturyzowanie dyskusji i rozmów między uczniami, ale również utrzymanie ich uwagi na zadaniu.

Poniżej znajduje się mata z techniki przywoływania, mająca na celu pobudzenie dyskusji pomiędzy rówieśnikami, ale matę taką można dostosować w zależności od celu.

Jakich słów kluczy użyłeś lub nauczyłeś się na ostatniej lekcji?		Swoimi słowami wyjaśnij główny temat /kluczową koncepcję z zeszłego tygodnia.
	Podaj trzy fakty z ostatniej lekcji.	
Zadaj trzy pytania swojemu partnerowi w oparciu o materiał przerobiony w tym semestrze.		Omów/przedyskutuj ze swoim partnerem to czego uczyliśmy się na lekcji w zeszłym tygodniu.
	Zakaz notowania!	

Wspieranie uczniów w stawaniu się autorami własnego procesu uczenia się - piąta strategia -

Ciekawym zadaniem nauczycieli jest praca nad własną redundancją. Oczywiście nie dosłownie, bo zawsze będą nowi uczniowie, ale dla każdego z naszych uczniów powinniśmy pracować nad sytuacją, w której nasi uczniowie będą nas coraz mniej potrzebować.

Niezależnie od tego, ile nasi uczniowie uczą się w naszych klasach, jeśli opuszczą szkołę z wygaszoną pasją do wiedzy, zawiedzimy ich. Dlatego piąta i ostatnia strategia jest pod wieloma względami najważniejsza – ta, do której prowadziły pozostałe cztery strategie.

Kiedy uczniowie są właścicielami własnej nauki, wszystkie inne strategie działają.

D. William, S. Leahy, *Embedding Formative Assessment: Practical Techniques for k-12 Classrooms*, West Palm Beach, 2015

DOKĄD IDZIE UCZEŃ/UCZENNICA?		GDZIE JEST TERAZ UCZEŃ?	JAK SIĘ TAM DOSTAĆ?
NAUCZYCIEL	Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.	Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą	Udzielanie uczniom informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp
RÓWIEŚNIK/CY		Tworzenie uczniom przestrzeni do tego, by korzystali ze swojej wiedzy i umiejętności	Wspieranie uczniów w stawaniu się autorami własnego procesu uczenia się.
UCZEŃ			

Istotą tej strategii jest **wspieranie uczniów w stopniowym nabywaniu umiejętności samoregulacji w uczeniu się.**

Co to oznacza w praktyce? **Tworzenie przez nauczycieli takich sytuacji, w których uczniowie będą mogli próbować samodzielnego planowania, monitorowania i podsumowania uczenia się.**

Samoregulację można podzielić na trzy główne elementy:

- **poznanie:** proces umysłowy zaangażowany w poznawanie, rozumienie i uczenie się,
- **metapoznanie:** często definiowane jako „nauka uczenia się”,
- **motywacja:** chęć zaangażowania naszych zdolności metapoznawczych i poznawczych.

Zamiast inwestować czas w tworzenie wystaw z motywacyjnymi cytatami i plakatami, nasze wysiłki powinny koncentrować się na upewnianiu się, że nasi uczniowie robią postępy w nauce.

DOBRE PRAKTYKI

SAMOOCENA / AUTOREFLEKSJA

"Moi uczniowie i uczennice dokonują regularnej samooceny, najczęściej na koniec każdego miesiąca. Swoją samoocenę nagrywają odpowiadając na trzy pytania. Oprócz tego robią zdjęcia wszystkich stron ze swojego zeszytu z danego miesiąca.

▶▶ Czego się w tym miesiącu nauczyłem/nauczyłam? Jeśli uczniowie i uczennice wiedzą czego i po co się uczą, jak wiadomo znacznie wzrasta ich motywacja wewnętrzna.

▶▶ Z czym miałem/miałam problemy? Jako nauczycielka dostaje wyraźny sygnał, nad czym trzeba jeszcze popracować i mogę konkretnemu uczniowi zaoferować konkretną pomoc.

▶▶ Które z punktów podstawy programowej realizowałem/realizowałam? Niech to również uczniowie i uczennice trzymają rękę na pulsie i niech sami kontrolują, co już umieją, a czego nie. Oni naprawdę wiedzą najlepiej, gdzie mają ewentualne braki w swojej wiedzy i umiejętnościach. Moi uczniowie i uczennice wklejają wymagania z podstawy programowej na końcu zeszytu na początku roku szkolnego, kiedy omawiamy wymagania edukacyjne i sposoby ich sprawdzania.

Proszę moich uczniów i uczennice o nagrywanie samoocen po to, aby móc wysłuchać wszystkich i nagrać im informację zwrotną. Dzięki temu mogę zaobserwować, jak dojrzewają i uczą się tej trudnej sztuki samooceny. Niektórzy naprawdę lepiej się dzięki tej procedurze poznali. Mało tego - widzą jak im służą (bądź też nie) niektóre moje techniki uczenia (się), czym też chętnie się ze mną dzielą. Piękne jest dla mnie to, że nie boją się czasem powiedzieć, że w tym miesiącu nie za bardzo uczyli się

angielskiego. Wiem wtedy, że dotarliśmy do momentu największej samoświadomości, kiedy ja jako nauczycielka nie muszę wkraczać z narzędziami przymusu, że wyrzuciliśmy przysłowiowe kij i marchewkę. I to właśnie jest dla mnie największy sukces, a czas kiedy dostają ich samooceny najciekawszym i najbardziej satysfakcjonującym czasem w miesiącu."

Katarzyna Pelc, nauczycielka języka angielskiego w III LO ogólnokształcącym im. C. K. Norwida z Oddziałami Integracyjnymi w Kielcach.

PORTFOLIO

Jak radzą sobie nauczyciele, którzy sercem są za ocenianiem rozwojowym i minimalizacją, jeśli nie wręcz rezygnacją ze stopni? Czy jest to możliwe w warunkach polskiego prawa oświatowego?

Michał Szczepanik, nauczyciel biologii w Szkole Podstawowej w Poczesnej od lat stosuje w swojej praktyce portfolio uczniowskie.

▶ "Uczniowie otrzymują na lekcjach różnorodne, nieobowiązkowe zadania do wykonania. Pojawia się kilka zadań do wyboru, mogą zrobić jedno lub wszystkie. ▶ Uczniowie wykonują je prowadząc własne portfolio z tymi pracami - najczęściej są one wklejane do zeszytu przedmiotowego, czasem - jak w przypadku testów próbnych - są mi oddawane. Jeśli uczeń nie jest gotowy do podzielenia się efektami swojej pracy, nie musi mi tego zgłaszać. ▶ Do oddanych prac formułuję informację zwrotną. Jeśli praca wymaga poprawy uczeń ją poprawia i oddaje do sprawdzenia. ▶ Na koniec półrocza i roku wystawiam ocenę, biorąc pod uwagę także zaangażowanie ucznia w wykonywanie prac dodatkowych, uczeń ma prawo nie zgodzić się z propozycją i okazać swoje portfolio do sprawdzenia."

Przeczytaj i przeanalizuj. Sprawdź i popraw (przykład z książki K. Jones)

Czy użyłeś poprawnie dużych liter?	Czy sprawdziłeś dwukrotnie pisownię użytych przez siebie wyrazów	Czy w swoich punktach zawarłeś szczegóły (fakty, dane statystyczne, przykłady)?
Czy postawiłeś na końcu zdanie kropki?	Czy twoja praca jest czytelna?	Co jest największą siłą twojej pracy (najmocniejszą stroną)?
czy zastosowałeś akapity do podziału swojej pracy	Czy właściwie użyłeś zaimków?	Jak jeszcze mógłbyś ulepszyć tę pracę?

Podsumowanie

Wszystkie powyższe strategie wspierają **samoregulację uczniów w uczeniu się** i pomagają im budować **poczucie własnej skuteczności**.

O tym, jak rozumiemy w "Szkole uczącej się" pięć strategii oceniania kształtującego przeczytasz w [serwisie poświęconym OK](#).

Zajrzyj też do artykułów:

- [Ocenianie kształtujące, czyli szansa na rozwój ucznia, nauczyciela i szkoły](#)
- [Ocenianie kształtujące, czyli szansa na rozwój ucznia, nauczyciela i szkoły cz.2](#)
- [Siła zbiorowej skuteczności nauczycieli](#)

